

een commerciële televisie voor vlaanderen ?

wim pauwels

Er is de laatste maanden heel wat te doen rond het mogelijke opstarten van een Vlaamse commerciële TV-zender, die naast de B.R.T. zou komen te staan en door reclamegelden gefinancierd zou worden. De Leuvense studentenkring van de Faculteit der Sociale Wetenschappen, «Politica», ging z'n oor te luisteren leggen bij de voornaamste betrokkenen en bracht op 22 april j.l. Dirk Verhofstadt (afgevaardigd door het Kabinet Dewael en «Librado»-producer), journalist Werner van de Walle, Cas Goossens (opvolger van BRT-Administrateur-Generaal Vandebussche), S.P.-volksvertegenwoordiger Van den Bossche, BRT-journalist Guy Polspoel, Kris Rogiers van de N.V. Beeldindustrie en Guido Depraetere, spreekbuis van de Werkgroep Vlaamse Televisie samen in een debat. De twee grote uitgeversverenigingen VMM en OTV bleven thuis, en ook de reclamewereld liet verstek gaan.

Het pleidooi voor commerciële televisie krijgt vooral gestalte vanuit politieke en zakelijke kringen. Politici durven de objectiviteit van de nieuwsdienst wel eens in twiffel trekken en koppelen daaraan hun eis het BRT-monopolie te doorbreken. De commerciële belangen worden o.a. door de Vlaamse dag- en weekbladuitgevers behartigd: ze willen zich indekken tegen de dreigende verliezen in hun reclame-inkomsten en vragen dan ook compensaties voor de door een commerciële zender «gestolen» reclamegelden. Dat zou kunnen door een participatie in die zender, maar daarover zijn de twee uitgeversverenigingen, OTV en VMM, het nog niet eens.

Intussen heeft de BRT niets tegen een Vlaamse commerciële zender, kan deze gerust naast de openbare omroep komen te staan; maar, voegde Cas Goossens er aan toe, dan moet de nationale zender wél voldoende middelen krijgen om haar taak naar behoren te blijven vervullen, moet een stevige financiële basis gegarandeerd worden.

De BRT heeft het nu al krap (Guy Polspoel gaf enkele frappante voorbeelden), maar een verdere afbouw van de dotatie van het kijk- en luistergeld zou onaanvaardbaar zijn.

Er moet ook gesleuteld worden aan het media-beleid, men moet zich vragen gaan stellen over de levensvatbaarheid van een commerciële zender, de inhoudelijke kant van de zaak moet van naderbij worden bekeken. Kris Rogiers brak een lans voor een creatieve en Vlaamse aanpak, en stipte aan dat zijn N.V. Beeldindustrie (een studie bureau, twee reclamebureau's, twee filmproducenten en twee uitgeversmaatschappijen) bereid is 150 miljoen in een commerciële omroep te pompen. Ook BRT-producer Guido Depraetere wees vooral op inhoudelijke aspecten en hij pleitte ervoor dat men weer eens grondig zou nadenken over de programmatie, de eindregie, de aanwending van de eigen middelen en bovenal het eigen gezicht waarmee een privé-zender zich zal moeten presenteren. De Werkgroep Vlaamse Televisie (WVT) wil zich daarbij aan Veronica en ITV spiegelen.

Ondertussen blijven heel wat vragen onopgelost, is er nog heel wat onenigheid over hoe een commerciële zender er nu precies uit moet gaan zien, nemen de uitgeversverenigingen een tweeslachtige houding aan wat betreft hun eventuele deelname. De BRT kan zich intussen grondig bezinnen over het door haar gevoerde beleid en de aan de Vlaamse kijker voorgeschotelde programma's. De voorvechters van commerciële TV van hun kant zullen de kijker voor hun zender moeten weten te winnen en tornen daarmee op tegen een meer dan vijftig jaar oude traditie.

Het worden boeiende maanden in medialand. We kunnen nog alle richtingen uit, niets is al definitief beslist, en het «Wordt Vervolgd» waarmee moderator prof. Boone het debat afsloot, is dan ook zeker niet uit de lucht gegrepen.

feiten
en
meningen
uit
de
media-
wereld

LUC DUJOURIE,
KRIS VANDERSTAPPEN
EN
WIM VAN DER BIESEN

Met zijn nieuwjaarstoespraak tot het B.R.T.-personeel heeft administrateur-generaal PAUL VANDENBUSSCHE heel wat (pers)stof doen opwaaien. Hij hield een vurig en vrij agressief pleidooi voor het behoud van het tweede televisienet op de B.R.T. Hij was nl. van mening dat «de B.R.T. zich radicaal dient te verzetten tegen de plannen van sommige kleinmoedige krantenuitgevers, die aanspraak maken op het tweede TV-net van de B.R.T., zelf terugdeinzen voor enige investering en alleen de grove winsten van de etherreclame willen opstrijken om de verliezen van hun wanbeleid als kranten-managers goed te maken». Anderzijds wil Vandenbussche, die reeds verscheidene jaren een voorstander is van het Britse omroepmodel voor Vlaanderen, «een openbare regie voor de etherreclame met open boeken, naar het Nederlandse model van de STER». De administrateur-generaal is er dan ook van overtuigd dat «de B.R.T.-TV onmisbaar is om etherreclame van enige omvang in Vlaanderen te helpen lanceren».

Een en ander ontlokte heel wat commentaar in het mediamilieu: kritiek en onbehagen bij de dag- en weekbladuitgevers, instemming bij omroepmensen die van mening waren dat hij «de vinger op de wonde had gelegd». De wellicht laatste nieuwjaarstoespraak van de administrateur-generaal bleef in ieder geval niet onopgemerkt.

Het is reeds sedert de Tweede Wereldoorlog dat de Franse overheid een opvallende bezorgdheid toont voor de «doorzichtigheid en het pluralisme» van de pers. Concreet betekent zulks dat men bepaalde maximale marktaandelen per uitgever bepaalt en dat men al te verregaande monopolisering tegengaat. Dat deze problematiek de laatste jaren terug op de voorgrond is getreden is te wijten aan een bezorgde (linkse) overheid en een (rechtse) persmagnaat met een niet te stillen honger naar nog meer persproducten. De onverdroten ijver van deze laatste, ROBERT HERSANT, noopte de regering op 24 oktober 1984 tot het vastleggen van strengere normen in een zoveelste perswet. Toen deze wetgeving uitkwam viel Hersants persimperium reeds ruim buiten de wettelijke normen, maar het niet-terugwerkende karakter van de wet hield hem nog een tijdje buiten schot. Tot Hersant op 3 januari jl. een regionaal blad «Le Progrès de Lyon» aankocht, een duidelijke provocatie die de overheid dan ook niet onbeantwoord kon laten en prompt een ad hoc commissie

aan het werk zette onder de leiding van de links-radicalen ex-minister Caillavet.

De verwachte uitspraak kwam op 10 januari en luidde dat Hersant artikel 12 van de perswet had overtreden, waarna men voorstelde de «Progrès» in handen van een voorlopige beheerder te geven en ondertussen uit te kijken naar eventuele andere kooplustigen.

De afloop van het verhaal is vooralsnog onduidelijk: Hersants onschendbaarheid als Euro-parlementariër, de Franse verkiezingen van maart, de daaropvolgende machtswisseling en vooral de waarschijnlijke wijziging van de perswetgeving maken een eventuele prognose volstrekt onmogelijk.

De 25ste BERT LEYSENPRIJS voor televisie werd toegekend aan Jan Neckers en Fred De Waele voor hun tweedelig documentair programma «De Bevrijding», dat werd samengesteld uit flarden van amateurfilms, opgenomen tijdens de bevrijdingsdagen van 1944. De jury noemde het «een document van unieke waarde».

De PRIJS Van de TV-KRITIEK 1985 ging naar de BRT-film «Nena» van Paul Pourveur (scenario) en Jan Keymeulen (regie) omwille van «de dramatische kracht en de sterk visuele uitwerking van een origineel gegeven».

De GOUDEN KLOKKE ROELAND voor de radio was voor Studio Brussel omwille van «de constante hoge kwaliteit van muziek en presentatie in een eigen moderne stijl».

De GROTE PRIJS van de Unie van de Filmkritiek werd voor 1985 toegekend aan de film «Stranger than Paradise» van Jim Jarmush. De tweede en derde plaats was respectievelijk voor «Brazil» van Gillian en voor «The Year of the Dragon» van Cimino.

De VLAAMSE MEDIARAAD die bij decreet op 2 mei 1985 werd opgericht, is nog steeds niet samengesteld wegens een ... GESLACHTSPROBLEEM. Reeds in augustus 1985 had de toenmalige gemeenschapsminister van Cultuur, Poma, de betrokken verenigingen en instellingen aangeschreven om hun kandidaten voor de Algemene Ver-

gadering van de Mediaraad bekend te maken.

Overeenkomstig artikel 7 van het decreet werden ze verzocht per mandaat drie namen op te geven waarvan er maximum twee van hetzelfde geslacht mochten zijn. Verscheidene verenigingen hebben echter alleen mannelijke kandidaten voorgedragen, zodat de Mediaraad niet kon samengesteld worden bij gebrek aan vrouwen. De huidige Cultuurminister, Patrick Dewael, heeft de betreffende verenigingen opnieuw aangeschreven, doch zeven onder hen hebben nog steeds niet geantwoord. Het blijft dus wachten zowel op vrouwelijke kandidaten als op de Mediaraad.

Nu ook de traditionele banden met Fleet Street gesloopt worden, lijkt niets een pijlsnelle (r)evolutie in de Britse pers nog in de weg te staan. Het verhaal dat al enige tijd, zij het sluimerend, aan de gang was, kwam voor het eerst op opzienbarende wijze aan de oppervlakte, toen eind januari 1986 RUPERT MURDOCH plots besloot zijn «News International» (The Sun, The Times, Sunday Times en News of the World) van Fleet Street naar een «burcht» in Wapping, aan de rand van Londen, over te brengen.

Dit uiterst moderne, computergeleide gebouwcomplex bleek, gelet op de «verdedigingsgordel» van prikkeldraad, hoge muren en politiemacht een ietwat cynische anticipatie op de voorspelbare reacties van de drukkersvakbonden. Dat Murdoch zich uitstekend had voorbereid bleek al snel toen op het moment dat drukkers en zettters nog maar aan protest dachten hun ontslagbrieven - 5000 in aantal - reeds klaar lagen en hun plaats reeds was ingenomen door 500 technici. De korte strijd leek al gauw beslecht toen Murdoch erin slaagde de journalisten - zei het tegen de prijs van een fikse loonsverhoging - aan zijn kant te krijgen. Ook de distributieproblemen waren na enkele dagen van de baan toen Murdoch ging allusies maken op een eigen (vakbondsvrij) distributienet.

Diegenen die meenden dat met het opstarten van «la 5» en «la 6» de belangrijkste horden genomen waren bij het openstellen van het FRANSE AUDIOVISUELE BESTEL, zijn bedrogen uitgekomen. Beide zenders kregen van in het begin af te rekenen met een aantal voorspelbare en minder voorspelbare problemen.

Tegen alle verwachtingen in miste «la 5» haar première volkomen. Slechts 1,8% van het kijkpubliek bleek geïnteresseerd in de show die Silvio Berlusconi op poten zette. Dat lage cijfer was gedeeltelijk te wijten aan de onvoldoende technische infrastructuur, die Télédiffusion de France (de Franse RTT) kon bieden: de zender kon begin maart slechts ontvangen worden door 20% van de Franse kijkers.

De zender trok bovendien in de daaropvolgende dagen en weken slechts een fractie van het verwachte kijkpubliek aan. Einde maart was de kijkdichtheid zelfs gedaald tot onder het peil van de kijkdichtheid van de betaaltelevisiezender Canal Plus. De openbare omroepen TF1, A2 en FR3 deden het daarentegen uitstekend.

Verder werd stilaan duidelijk dat de «façon italienne» waarmee Berlusconi de programmatie van de zender opvult, toch enige recalibratie vergt. De speelfilms, die dankzij het uitzonderlijk gunstige lastenboek massaal kunnen uitgezonden worden, lokken veel kijkers. De spelprogramma's gaan evenwel volkomen de mist in.

Over «la 6» lopen de meningen sterk uiteen. Deze «zender van de populaire (Franse) cultuur» richt zich immers in hoofdzaak op de jongeren. Deze publieksgroep is echter ondervertegenwoordigd in de kijkdichtheids-onderzoeken die doorgaans uitgevoerd worden. Het station zou vooral bekeken worden door jongeren op een tweede televisietoestel, naast het huiskamer-apparaat. Zeker is in elk geval dat de problemen met de verdeling van de signalen, de beperkte programmatie en de gespecialiseerde publieksgroep geen spectaculaire kijkdichtheden kunnen doen verwachten.

«La 7» tenslotte, het kanaal dat de Franse audiovisuele cultuur een steuntje zou moeten geven, zal pas volledig operationeel worden na de lancering einde 1986 of begin 1987 van de Franse satelliet TDF-1.

Op 27 februari 1986 deelde de directie van «Het Belang van Limburg» aan haar lezers mee «dat de Heer HUGO CAMPS uit vrije wil zijn ontslag heeft aangeboden als hoofdredacteur van de krant». Camps had dit hoofdredacteurschap in 1976 overgenomen van C.V.P.-senator Hubert Leynen («Tennax») en was sindsdien de (politieke) spreekbuis en het uithangbord van het blad geworden. Sinds enige tijd bestond er een conflict tussen de hoofdredacteur en zijn redactie en directie. In oktober 1985 werd de leiding van het blad zelfs toevertrouwd aan een driemanschap: Hugo Camps (poli-

तिक commentator), Luc Van Loon (dagelijks beheer) en Richard Swartenbroekx (chef-redacteur). Een fel omstreden artikel in het weekblad «Humo» (20 februari 1986) onder de titel «Paleisrevolutie op «Het Belang»». Hugo Camps: de Koning van Limburg in vrije val», heeft het ontslag van de hoofdredacteur ongetwijfeld bespoedigd.

Een zo mogelijk nog spectaculairder verhaal is dat van EDDIE SHAH en zijn nieuw blad «TODAY».

Shah kwam reeds enige tijd geleden in het nieuws door zijn problemen met de vakbonden, een overigens gewonnen strijd waarin hij werd gesteund door de vakbondsbeluogende wetgeving van de regering Thatcher.

Opmerkelijk is niet zozeer het feit dat Shah met zijn nieuw «huis-aan-huis» blad Today zijn heil had gezocht buiten het traditionele kader van Londen en Fleet Street, maar wel het revolutionair nieuwe karakter van het blad waarmee hij lijnrecht ingaat tegen de rijke Britse perstraditie. Het lijkt er vooral op dat hij, inzake technologie, nog verder is gegaan dan Murdoch, wat zich vooral uit in datgene wat hij aan de klant kan presenteren: een volledige 44 bladzijden-kleuren-druk, een handig tabloid-formaat, een goedkopere prijs en een zeer vroeg aanbod elke morgen.

Ook zal het blad, terwille van de snelle verspreiding, in verschillende centra over het gehele land geproduceerd worden en dat door niet meer dan 800 personeelsleden, waaronder slechts 125 journalisten.

Redactioneel zegt men een neutrale lijn te gaan volgen en zal men in tegenstelling tot enkele concurrenten - een redelijk purtijnse krant worden, dat wil zeggen: geen bloot, bingo, schandalen en gruwelijke moorden. Of Shah's revolutionaire ideeën succes en respons hebben bij het publiek valt voorlopig nog niet te voorspellen, maar zijn grote succes bij de reclamebureaus en de reacties van de concurrentie laten wel één en ander vermoeden. Zo is men bij Murdoch en Maxwell (The Mirror) niet alleen op meer kleuren en technologie overgaan, maar is er ook daar sprake van vernieuwde en nieuwe titels.

Dat de kettingreactie nu maar pas goed is op gang gekomen en dat de concurrentie op het scherp van de snede zal uitgevochten worden lijkt voor de hand te liggen, wat laat vermoeden dat er in de nabije toekomst nog één en ander te verwachten valt vanuit de Britse pers-hoek.

Dat er een hemelsbrede kloof kan liggen tussen het nobele streven om rust en orde te herstellen en zulks in praktijk te brengen is voor niemand een geheim. Een en ander wordt dezer dagen nog eens onderstreept in het onzekere milieu van de VRIJE RADIO'S. De door de PTT vooropgestelde streefdoelen om spoedig te komen tot een ether met erkende vrije zenders, vastomlijnde golflengten en dito zendercapaciteiten, bleken ietwat te voortvarend en optimistisch te zijn geweest. Vooreerst lijken procedure en controle die tot de erkenning moeten leiden door allerlei politieke, juridische en logistieke problemen erg lang aan te slepen. Als gevolg daarvan komt men momenteel in een onoverzichtelijke situatie terecht waarmee niemand gelukkig kan zijn: er zijn de erkende - en belastingen betalende - zenders tegenover niet erkende en storende soortgenoten, erkende zenders die de regels gaan overtreden om de niet erkende de loef af te steken en bovendien een aantal zenders die lang moeten wachten op erkenning en zolang reclame-inkomsten moeten derven. In deze laatste materie heeft men dan nog het bijkomende probleem dat terzake eigenlijk nog geen echte wetsbepalingen bestaan. Een vluchtige balans vertelt ons echter dat diegenen die momenteel nog niet tot de zowat 600 gelukkigen behoren misschien nog wel twee jaar op erkenning kunnen wachten.

Einde maart 1986 werd bekend gemaakt dat de Wetstraatverslaggever van de BRT-radio, MARC PLATEL, naar «Het Belang van Limburg» was overgestapt om er Hugo Camps op te volgen als politiek commentator. Hij wordt derhalve ook lid van het triumviraat van hoofdredacteurs van het Limburgse blad. Marc Platel studeerde rechten en communicatiewetenschappen aan de R.U.Gent en was sinds 1967 werkzaam op de BRT-radioredactie.

Ook op het VLAAMSE MEDIAFRONT bleef het allerminst rustig. Consternatie alom toen OTV begin maart aankondigde haar activiteiten voorlopig «op een waakvlam» te zetten, aangezien de basis-voorwaarden voor het ontwikkelen van COMMERCIELE TELEVISIE in Vlaanderen niet vervuld zouden zijn. Deze voorwaarden werden door OTV als volgt omschreven: het verbod op reclame door de openbare omroep, een stevige kapitaalstructuur en een project dat een hoogstaand programma biedt. Eventuele compensatie voor het verlies aan adver-

tentie-inkomsten van de geschreven prs zou, aldus OTV, geen deel mogen uitmaken van het project, omdat dit de leefbaarheid ervan in gevaar zou brengen.

De Raad van Bestuur van de BRT kondigde daags nadien aan dat het instituut een spoedige opheffing wenste van het verbod op etherreclame, om het afvloeien van advertentiekapitaal naar het buitenland op korte termijn een halt toe te roepen.

Als reactie op de mededeling van OTV verspreide VMM medio maart een mededeling, waarin gesteld werd dat de Vlaamse Media-maatschappij voldoende kapitaal en creativiteit in huis had om zonder vertraging met een commercieel net van start te gaan. Het geheel van de Vlaamse pers zou aan dit project kunnen deelnemen.

Minister van Cultuur Dewael deed op zijn beurt stof opwaaien door in een interview met het weekblad Topics te verklaren een staatsuitsluiting voor kranten, die deelnemen aan een commerciële omroep, niet uit te sluiten. De hevige reacties op deze uitlating deden de minister later verklaren dat het om een misverstand zou gaan, en dat er geen sprake zou zijn van een eventuele subsidiëring van een commercieel kanaal.

Terwijl de SP aandrang op een mediapact tussen alle betrokken partijen, verspreidde de CVP op haar beurt een communiqué. Behalve een waarschuwing tegen de «rozero-de boodschap van de BRT-missionarissen» werd daarin gesteld dat de CVP een vast deel van het kijk- en luistergeld wilde toekennen aan de BRT om twee volwaardige netten uit te bouwen, dat de commerciële zender geen overheidsgeld zou krijgen en dat de partij op korte termijn duidelijkheid wenste van de uitgevers. Deze laatste werden voor een blok geplaatst: indien ze zouden blijven aarzelen, zou de CVP een concept steunen, waarbij de BRT opnieuw een kans zou maken als drager van etherreclame.

Nadat Minister Dewael op het congres van het liberaal Vlaams Studentenverbond nog eens de noodzaak van een succesvolle commerciële omroep had benadrukt, maakte tenslotte einde maart de VU ook haar ideeën over het mediabeleid bekend. Centraal in deze medianota staat de bescherming van de openbare omroep: pas als de leefbaarheid en het concurrentievermogen van de BRT gewaarborgd zouden zijn, zou de VU haar bezwaren tegen een eventuele mededinger laten varen.

Men hoeft geen profeet te zijn om in te zien dat we nog een heel eind verwijderd zijn van een Vlaamse commerciële omroep.

uit de tijdschriften

JOURNAL OF COMMUNICATION

Uitgegeven door:
Annenberg School Press,
University of Pennsylvania,
3620 Walnut Street, Philadelphia, PA 19104
ISSN 0021-9916

Vol. 35, nr. 3

Susan B. SHIMANOFF, *Expressing Emotions in Words: Verbal Patterns of Interaction*, 16.
Yeshayahu NIR, *Cultural Predispositions in Early Photography: The Case of the Holy Land*, 32.

Marcellus S. SNOW, *Arguments For and Against Competition in International Satellite Facilities and Services: A U.S. Perspective*, 51.
Eileen MAHONEY, *A report on «Space WARC» '85: Negotiating Competitive Forces*, 60.

Andrea KAVANAUGH, *A report on Who Determined U.S. Satellite Policy on INTELSAT*, 70.
The Marketplace of Ideas Revisited, 80.
Benjamin M. COMPAINE, *The Expanding Base of Media Competition*, 81.

Ben H. BAGDIKIAN, *The U.S. Media: Supermarket or Assembly Line?*, 97.
Paul M. HIRSCH, *U.S. Cultural Productions: The Impact of Ownership*, 110.

Heikki HELLMAN and Martti SORAMÄKI, *Economic Concentration in the Videocassette Industry: A Cultural Comparison*, 122.
Edward S. HERMAN, *Diversity of News: «Marginalizing» the Opposition*, 135.

Robert M. ENTMAN, *Newspaper Competition and First Amendment Ideals: Does Monopoly Matter?*, 147.

DE PERS - LA PRESSE

Uitgegeven door:
Belgische Vereniging van de Dagbladuitgevers, v.z.w.
Belliardstraat 20, bus 5, B-1040 Brussel

Jg. 31, nr. 3 (123), december 1985

F. VAN ISACKER, *De miskennis van het zwijgrecht in de media*, 1.
Le Journal et Indépendance continue à paraître, 7.

C. Matrige, *président de la C.A.E.J.*, 9.
20 jaar NVPT, 9.

De pers en haar toekomst, Management &

Marketing Symposium te Brussel, 11.
Jean Claude Nicole: *Quel avenir pour le journal?*, 13.
Hoe scoort advertentie in dagblad?, 23.
37e FIEJ-Kongres, 31.
Pour la liberté d'expression dans les nouveaux médias, 41.
AFP: *150 ans déjà*, 45.

MEDIASPOUVOIRS

Politiques, Economies et Stratégies des Médias

(vroeger Presse Actualité)

Uitgegeven door:

Bayard-Presses

5, Rue Bayard, F-75393 Paris

Nr. 2, Mars 1986

MEDIAVENIR

Xavier RAUFER, *Terrorisme: Court manuel de déminage à l'usage des médias*, 5.

Jean-Claude NICOLE, *Stratégie d'un groupe de presse*, 16.

François MARIET, *États-Unis: «USA Today» réveille la presse*, 26.

Martial DASSÉ, *Petite revue de la presse d'Asie du Sud-Est*, 37.

Robert BOURE et Emma BAO-DELAUNAY, *Télématique et associations: Les leçons de Blagnac*, 46.

MEDIALOGUE

Moins d'état dans la communication?, 59.

Francis BALLE, *L'impératif démocratique*, 61.
La parole aux politiques:

Alain MADELIN, *Diriger ou libérer, il faut choisir*, 67.

Charles FITERMAN, *Pour un service public rénové*, 72.

Denis BAUDOUIN, *La communication est l'affaire de tous*, 77.

Jean-Jack QUEYRANNE, *Organiser la compétition public-privé*, 83.

Philippe BELINGARD, *Les interrogations du juriste*, 93.

Guy PINEAU et Pierre MUSSO, *Audiovisuel: Le laboratoire italien*, 101.

Alain BRAVO et François HENROT, *Télécommunications, trois exemples de déréglementation: États-Unis, Grande-Bretagne, Japon*, 110.

MEDIANALYSE

La bibliothèque de la communication, 125.